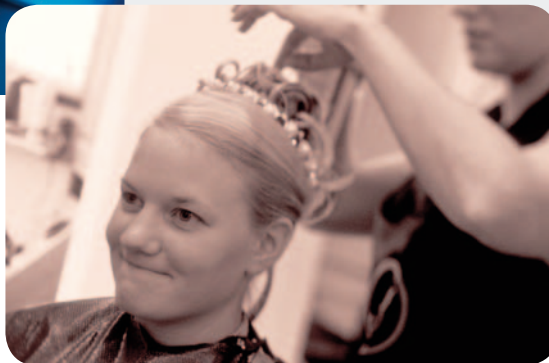

Arbetsplatsförlagda moment i yrkesutbildningen

En undersökning i Västmanland 2004

Undersökning av arbetsplatsförlagda moment i yrkesutbildningen i Västmanland 2004

LÄNSSTYRELSEN
Västmanlands län

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Inledning.....	2
Bakgrund.....	2
Syfte.....	2
Målgrupp.....	2
Resultat - Utbildarnas svar.....	3
Resultat - Företagens svar.....	8
Avslutande diskussion.....	12

Bilagor

Bilaga 1	Utbildare som svarat på telefonintervju
Bilaga 2	Frågeformulär för telefonintervju med utbildare
Bilaga 3	Kontaktade företag
Bilaga 4	Enkät till företag

Sammanfattning

Denna rapport syftar till att beskriva arbetsplatsförlagda moment i yrkesutbildningen i Västmanlands län, och i vad mån praktiken kan utökas.

De yrkesutbildningar som beskrivs i rapporten är gymnasieutbildning, kvalificerad yrkesutbildning (KY), arbetsmarknadsutbildning, kommunal vuxenutbildning, folkhögskoleutbildning samt kompletterande utbildning.

Informationen har samlats in genom telefonintervjuer med aktuella skolor. Intervju-personer har varit företrädare för respektive utbildning. Vidare har företag, som samlats in från skolorna, kontaktats och dessa har svarat på en enkät. Av skolorna svarade samtliga på enkäten. Av 80 kontaktade företag svarade 62.

Resultatet av intervjuerna anger att man i stort följer de direktiv som är uppsatta i läroplanen på nationell nivå, det vill säga andelen praktik på gymnasieskolan (Arbetsförlagd utbildning-APU) ska vara cirka 15% och på KY-utbildningarna (Lärande i arbetslivet-LIA) cirka 30%. För gymnasieskolan varierar dock praktiklängden något mellan de yrkesförberedande programmen.

De intervjuade skolorna har en positiv inställning till praktikmomentet. Man anser det viktigt att teori och praktik kopplas ihop och att eleverna ges en möjlighet att skapa ett kontaktnät för det framtida yrkeslivet.

Praktikens längd anser de flesta vara lagom, dock anser några att den i högre grad borde vara individuellt anpassad.

Företagens inställning till praktiken är positiv. De anser att det är utvecklande för verksamheten. Det är också viktigt att eleverna får en inblick i det yrke de valt. De ser också en möjlighet att skapa en rekryteringsbas för eventuella framtida anställningar. Däremot anser de att praktikens längd idag är lagom och de har inte resurser att ta emot fler praktikanter eller att utöka praktiktiden.

Sammanfattningsvis:

- Undersökningen visar att både utbildare och näringsliv anser att samarbetet mellan skolor och företag är viktigt.
- Däremot har flertalet av de tillfrågade utbildarna inga planer på att utöka arbetsplatsförlagda moment i utbildningen.
- Inte heller merparten av företagen anser sig kunna ta emot fler elever eller förlänga praktikperioden.

Inledning

Bakgrund

I tillväxtprogrammet för Västmanlands län 2004-2007 betonas vikten av att främja ett ökat samarbete mellan näringsliv och utbildningssamordnare, bland annat i syfte att göra utbildningarna mer verklighetsanknutna och underlätta framtida rekrytering för företag och organisationer. Ett annat mål är att underlätta för den enskilde att etablera sig på arbetsmarknaden. Det har vidare framkommit att näringslivet anser att det råder brist på yrkesutbildad personal.

Av bland annat dessa skäl finns det anledning att ta fram ett kunskapsunderlag som belyser frågor kring arbetsplatsförlagd utbildning och liknande. Ett första steg i det arbetet är att genomföra en kartläggning av arbetsplatsförlagd utbildning – det vill säga att svara på frågan om hur det sammantaget ser ut i dagsläget i Västmanlands län. Utifrån denna kartläggning kan sedan prioriteringar göras och aktiviteter planeras och genomföras.

Syfte

Undersöka i hur stor utsträckning yrkesutbildningen i länet är förlagd till arbetsplatser i form av praktik, lärlingssystem med mera. Kartläggningen sammanställs till en rapport, som är ett av kunskapsunderlagen för en diskussion hur arbetsplatsförlagda moment i utbildningen ytterligare kan utvecklas.

Målgrupp

Målgrupp för undersökningen var samtliga utbildningssamordnare med yrkesutbildningar i Västmanlands län, samt ett urval av företag involverade i praktikmomentet.

Metod

En totalundersökning av samtliga yrkesutbildningar i länet.

Telefonintervjuer med

- 17 gymnasieskolor i länet
- 10 KY-utbildningar
- 9 Kommunala vuxenutbildningar
- 5 Arbetsmarknadsutbildningar
- 1 Folkhögskoleutbildning
- 3 Kompletterande utbildningar

Enkät till 80 företag som samlades in från kontaktade skolor/utbildningar.

Bortfall

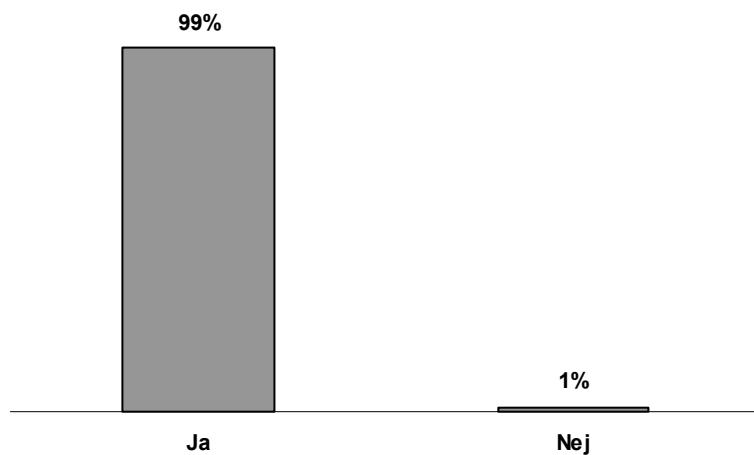
Samtliga utbildare intervjuades.

Av 80 kontaktade företag svarade 62 på enkäten (78 %).

Resultat

Utbildarnas svar

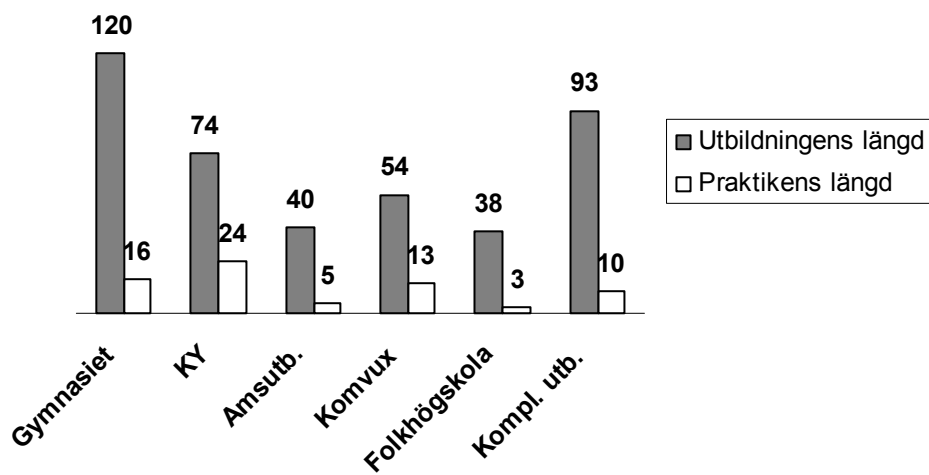
Ingår praktik i utbildningen?

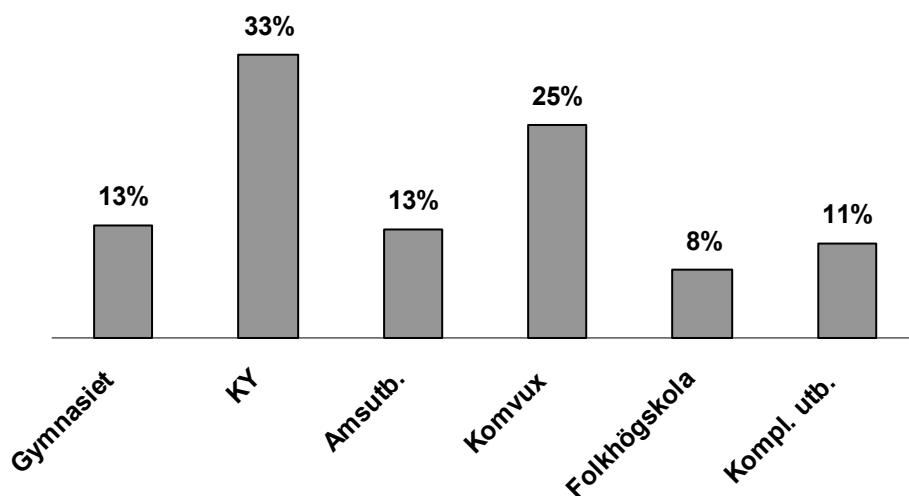
I alla utbildningar ingår praktik, undantaget Sadelmakeriskolan i Tärnsjö, där den är frivillig (1-3 veckor). Anledningen till det är att tillgången på praktikplatser inom sadelmakeri är i det närmaste obefintlig.

Hur lång är utbildningen och hur lång är praktiken?

Utbildningens längd och praktikens längd i veckor (medelvärden)

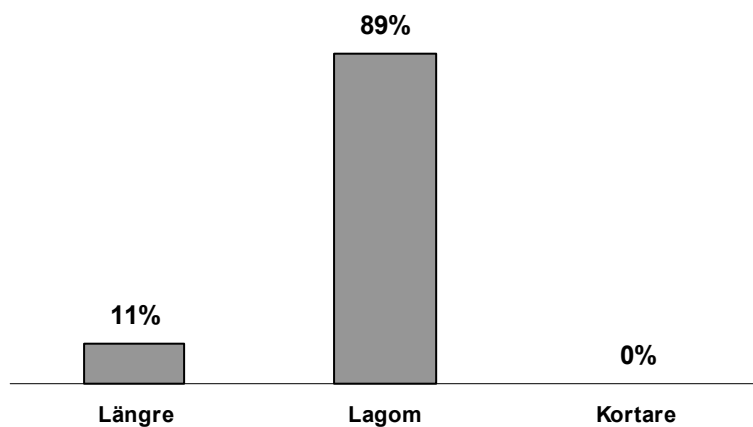

Andelen praktik per utbildningsform (medelvärden)

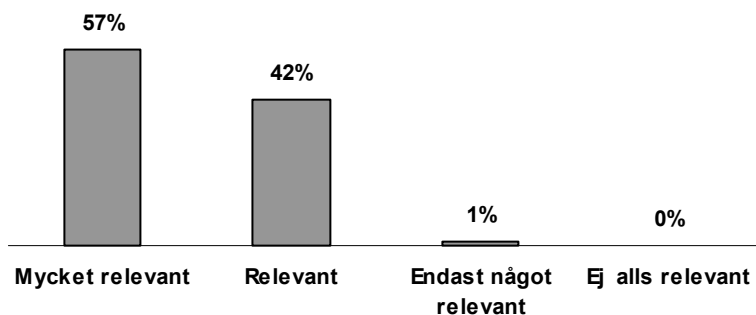
Som framgår av diagrammen ligger andelen praktik på gymnasie- och KY-utbildningarna nära det mål som är uppsatt i läroplanen (15 % resp. 30 %).

Bör praktiktiden förlängas/kortas?

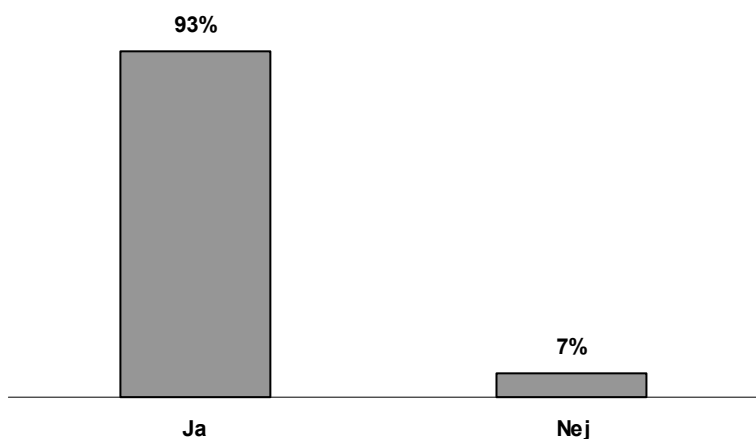
De flesta anser att dagens andel är lagom. Man hävdar att man följer läroplanen. Dock, anser några, kan längden på praktiken diskuteras för enskilda elever. De programansvariga som önskade längre praktiktid fanns på gymnasieskolans Medieprogram, Hotell- och restaurangprogram, Livsmedelsprogram, Naturbruksprogram och Omvårdnadsprogram (Komvux).

Är innehållet i praktikmomentet relevant för utbildningen?

I princip alla anser praktikmomentet vara relevant för utbildningen. Genom goda kontakter med företagen planeras innehållet i praktiken mellan båda parter för att nå bästa möjliga resultat.

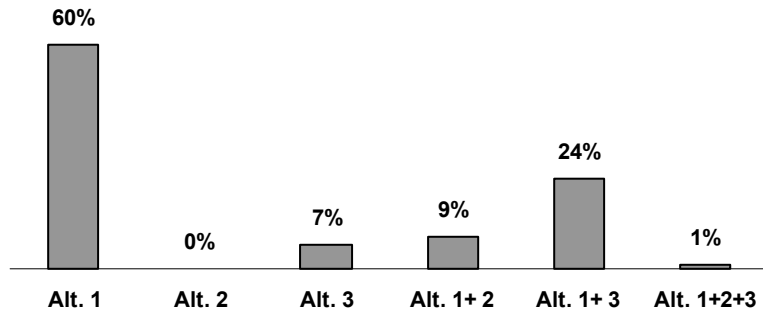
Gör utbildarna egen utvärdering av företagens synpunkter på praktiken?

De flesta skolor gör någon form av utvärdering. Formen kan dock variera, t.ex. i form av programråd, individuellt per elev eller med fortlöpande kontakt med företagen.

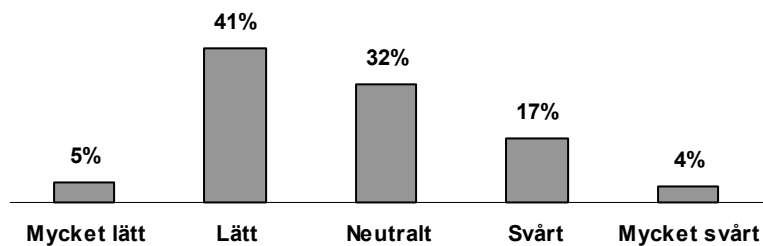
Hur får ni tag i företag villiga att ta emot praktikanter?

Alt. 1	Skolan kontaktar företagen
Alt. 2	Företagen kontaktar skolan
Alt. 3	Eleven ordnar själv

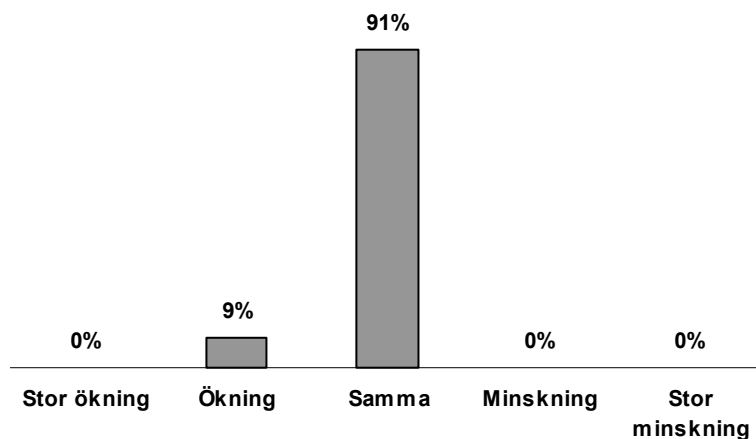
Här varierar svaren mycket. Flertalet skolor försöker kontakta företagen. Eleverna ordnar egen praktikplats på vissa utbildningar.

Är det svårt/lätt att engagera företag?

Här varierar svaren mycket. Det beror helt på vilken bransch och vilken ort det handlar om. Bland dem som anser det lätt eller mycket lätt kan nämnas: Elprogrammet, Industriprogrammet och Omvårdnadsprogrammet. Bland de dem som anser det svårt eller mycket svårt utmärker sig Medieprogrammet.

Hur ser framtiden ut (2-3 år)? Kommer praktikperioden utökas/minskas?

De flesta anser att praktikperioden kommer att vara på samma nivå som idag. Man har svårt att förutse några större förändringar om inte direktiven i läroplanen ändras.

Kan ni ange några företag som tar emot praktikanter/lärlingar?

Se bilaga 3

Kan ni ange några allmänna synpunkter för/emot praktik?

Ett urval av några synpunkter:

För: ”Positivt, bra att komma ut i verkligheten.”

”Viktigt med praktiska tillämpningar och att skapa kontaktnät.”

Emot: ”Det kan finnas företag som inte bryr sig om praktikanten eller utnyttjar den.”

Företagens svar

Tar Ni emot praktikanter vid Ert företag?

Av de kontaktade företagen svarade två att man inte tar emot praktikanter. Motiveringen var att det är alltför resurskrävande att ge en meningsfull utbildning till personer som "försvinner" efter utbildningen.

Hur lång tid varar praktikperioden per elev/år?

Här är svaren alltför varierande för att beskrivas i diagramform. Många har svarat att praktikperioden är mycket olika, alltifrån 1 vecka upp till 6 månader.

Kan Ni kort beskriva varför Ni tar emot praktikanter vid Ert företag?

Ett urval av synpunkter:

"För att hjälpa praktikanterna och att få kommande arbetskraft."

"Bra för verksamheten att ha kontakt med utbildningen. Möjlighet att lära känna eleverna som ev. blir framtida arbetskraft."

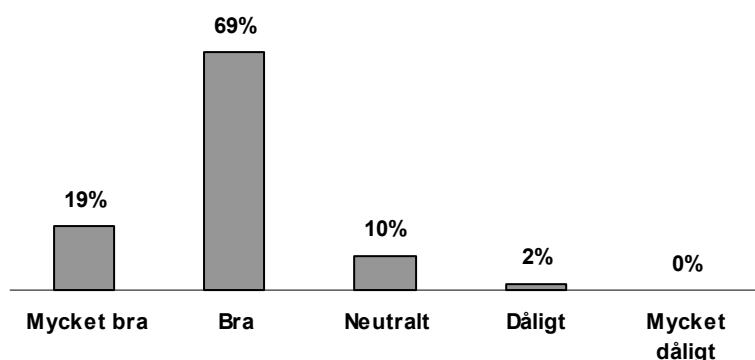
"Ger möjlighet att hitta rätt personal som vi senare kan anställa."

"Företagen måste ta sitt ansvar när det gäller framtida rekrytering av arbetskraft."

"För att hjälpa till att få fler utbildade och intresserade till vår bransch."

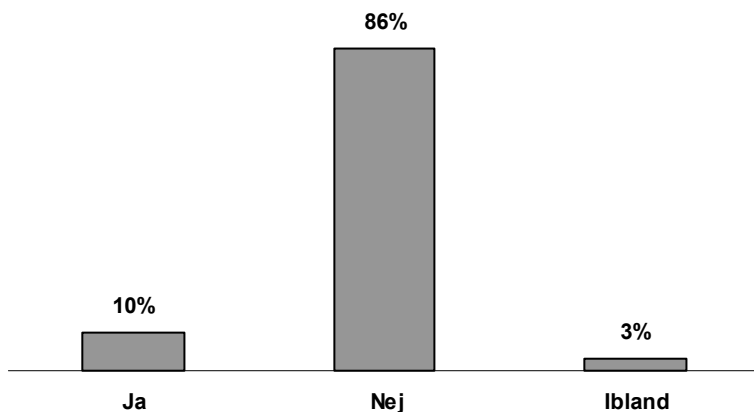
"Viktigt med utbyte mellan utbildning och arbetsliv, berikar bägge parter."

Hur fungerar praktiken generellt?

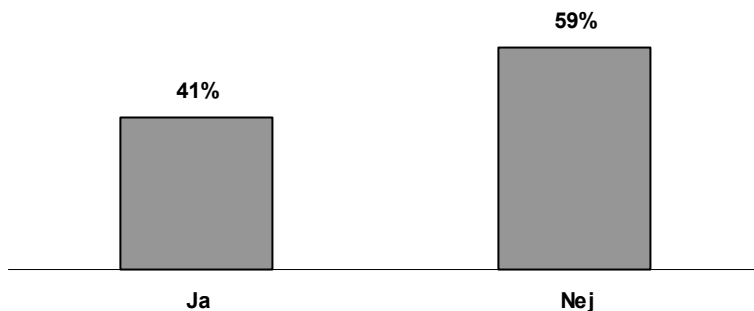
De flesta anser att praktiken fungerar bra el. mycket bra. Man ser en möjlighet för elever att utvecklas och att företagen måste ta sitt ansvar när det gäller framtida rekrytering av arbetskraft. I de fall där det fungerar sämre har man angett bristande motivation hos elever som motiv.

Får Ni någon ersättning för att ta emot praktikanter?

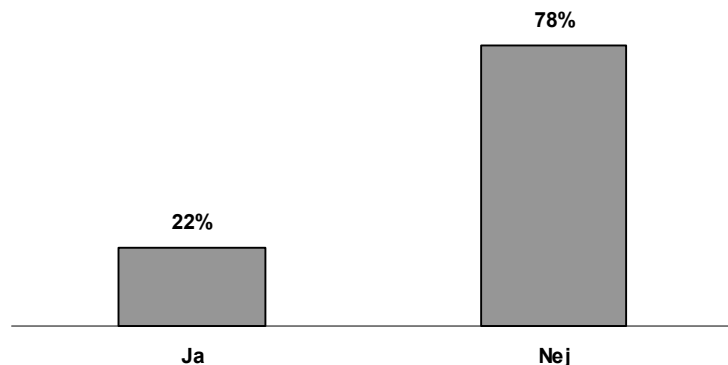
De flesta får inte någon ersättning alls. 3 % av de tillfrågade får ersättning vid vissa tillfällen.

Genomförs någon utbildning för Er/Era praktikhandledare?

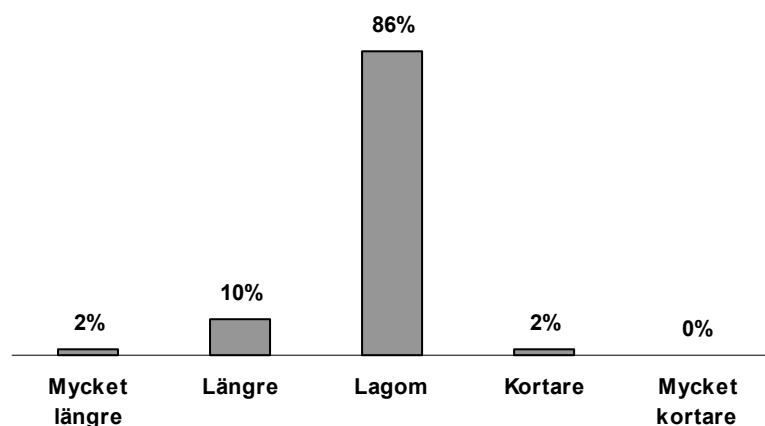
De som svarat ja på denna fråga är oftast större företag där man har resurser att avsätta tid och personal till utbildning. De mindre företagen anser att det kan ta en del tid av det ordinarie arbetet.

Kan Ni tänka Er att ta emot fler praktikanter vid Ert företag (än idag)?

Motiveringen till nej att man inte anser sig ha resurser att ta emot fler praktikanter

Är praktiktidens längd lagom eller skulle den behöva förlängas/förkortas?

Företagen anser överlag att man inte har resurser att ta emot fler praktikanter och att dagens nivå är lagom.

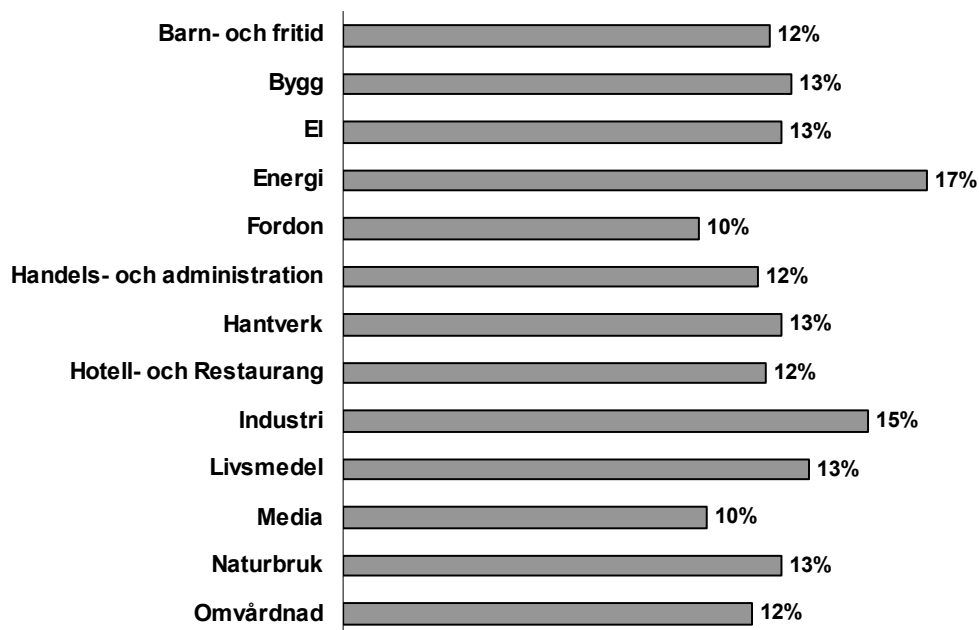
Kan Ni ange några fördelar/nackdelar med arbetsplatsförlagd praktik?

Ett urval av några synpunkter:

Fördelar: ”Bra för eleverna att få inblick i verksamheten.”
”Det ger tillfälle att knyta kontakter med skola och elever för att lättare klara eventuella rekryteringsbehov i framtiden.”
”Eleverna slussas fortare in i vuxenlivet och får social kompetens.”
”Bra PR för företaget.”
”Ett bra sätt att se om personen trivs och att han/hon håller måttet.”

Nackdelar: ”När elever kommer som inte är motiverade/mogna för yrkeslivet.”
”Det sänker tempot på verksamheten något.”
”När inte info tillräcklig ges om elevernas inrikning/behov/ bakgrund.”

Andel praktik på gymnasieskolans olika yrkesprogram

Diagrammet visar ett genomsnittsvärde av andelen praktik på de olika yrkesprogrammen inom gymnasieskolan i länet.

Avslutande diskussion

Intresset för arbetsplatsförlagda moment i yrkesutbildningen skulle kunna sammanfattas som ganska stort. Företrädare för samtliga yrkesutbildningar har gett sina synpunkter på praktikmomentet och 78 % av företagen svarade på enkäten.

Man anser det viktigt att samverkan företag och utbildning utökas. Detta ger utbildningen en verklighetsanknytning, underlättar framtida yrkesval och utgör en rekryteringsbas för företagen.

De allra flesta anser att praktikmomentet i utbildningen är mycket viktigt. Dock är man något reserverad när det gäller att utöka antalet platser eller förlänga tiden. Skolorna hävdar att man följer läroplanen och företagen anser att man inte har resurser för någon utvidgning och att det är lagom som det är idag.

Några frågeställningar att utveckla med denna undersökning som grund kan vara:

- Hur kan man stimulera fler företag att ta emot praktikanter?
- Kan skolorna få hjälp att finna fler företag via andra organisationer?
- Hur stor andel får anställning inom praktikföretagen efter praktik?
- Vilka näringsgrenar ger ofta jobb efter praktik?
- Vad anser eleverna om praktikmomenten?

Utbildare som svarat på telefonintervjun

Gymnasieskolor med yrkesutbildningar

- Wenströmska gymnasiet Västerås
- Carlforsska gymnasiet Västerås
- Rudbeckianska gymnasiet Västerås
- Edströmska gymnasiet Västerås
- Hässlögymnasiet Västerås
- Kopparlundsgymnasiet Västerås
- ABB Industrigymnasium Västerås
- Vasagymnasiet Arboga
- Kantzowska gymnasiet Hallstahammar
- Ullvigymnasiet Köping
- Kungsängsskolan Sala
- John Bauergymnasiet Västerås
- Norra Västmanlands Utbildningsförbund Fagersta
- Ulvesundsgymnasiet Kungsör
- Västmanlands Naturbruksgymnasium Sala
- Västerås Fria Gymnasium Västerås
- Västerås Praktiska Gymnasium Västerås

KY-utbildningar

- Byggnads- och industriminnesvård Västerås
- Byggnads- och industriminnesvård Sala
- Elkraftteknik Västerås
- Högre administrativ utbildning - redovisningsekonomi V-ås

- Produktionsutveckling Västerås
- Mechanical Design Västerås
- Medieentreprenörskap Arboga
- Socialt behandlingsarbete Västerås
- Sågverksindustrin Skinnskatteberg
- Affärsturism Västerås

Kommunal vuxenutbildning

- Vård och omsorg Västerås
- Barn och fritid Heby
- Barn och fritid Hallstahammar/Surahammar
- Omvårdnad Hallstahammar/Surahammar
- Omvårdnad Sala
- Omvårdnad Arboga
- CNC Kungsör
- Omvårdnad Köping
- Omvårdnad Fagersta

Arbetsmarknadsutbildningar

- ITU Västerås
- Restaurangutbildning Västerås

Folkhögskolor

- Tärna Folkhögskola Sala

Kompletterande utbildningar

- Sadelmakeriskolan Tärnsjö
- Floristutbildarna Västerås
- Ridskolan Strömsholm Kolbäck

Bilaga 2

Frågeformulär för telefonintervju med utbildare

Utbildare	Utbildning
Kontaktperson	Befattning
Telefon	Antal elever

Undersökning av arbetsplatsförlagda moment i yrkesutbildningen i länet 2004

Bakgrund

Uppdragsgivare: Regionala kompetensrådet i Västmanland.
Yrkesutbildningens betydelse och ev. utvecklingsmöjligheter.

Syfte

Kartlägga i hur stor utsträckning yrkesutbildningen i länet är förlagd till arbetsplatser i form av praktik, lärlingssystem mm. Kartläggningen sammanställs i form av en rapport, som avses bli ett kunskapsunderlag för en diskussion hur arbetsplatsförlagda moment i utbildningen ytterligare kan utvecklas.

Hänvisningar : Åsa Nilsson Länsarbetsnämnden 021-153200
Bo Bernerstedt Länsstyrelsen 021-195141

1. Ingår praktik i utbildningen ?

Ja   Nej

Kommentar

Om Nej : Borde praktik ingå ?

Ja   Nej

Om Ja : Varför bör praktik ingå ?

Om Nej : Varför ingår ej praktik ?

-----

2. Om Ja : Hur lång är utbildningen ? Hur lång är praktikperioden(veckor) ?

-----

3. Bör praktiktiden förlängas/kortas ?

Längre Lagom Kortare

Kommentar

---

4. Är innehållet i praktikmomentet relevant för utbildningen ?

Mycket relevant Relevant Endast något relevant Ej alls relevant

Kommentar

---

5. Gör utbildarna egen utvärdering av företagets synpunkter på praktiken ?

Ja Nej

Kommentar

---

6. Hur får ni tag i företag villiga att ta emot praktikanter ?

Skolan kontaktar företagen Företagen kontaktar skolan Eleven ordnar själv

Kommentar

---

7. Är det svårt/lätt att engagera företag ?

Mycket lätt Lätt Neutralt Svårt Mycket svårt

Kommentar

**8. Hur ser framtiden ut (2-3 år) ? Kommer praktikperioden utökas/minskas ?
(Genomsnitt antal veckor per elev just nu)**

Stor ökning   Ökning   Samma   Minskning   Större minskning

Kommentar

---

9. Kan ni ange några företag som tar emot praktikanter/lärlingar ?

Namn	Adress	Kontaktperson	E-post	Telefonnr
------	--------	---------------	--------	-----------

---

10. Kan ni ange några allmänna synpunkter för/emot(+/-) praktik ?

+

-

Kontaktade företag

ABB Automation Technologies, V-ås
 ABB Business center, Västerås
 AB Yngve Swenson, Västerås
 Alf Ågren Björksta Berga, Västerås
 Aros Congress Center AB, Västerås
 Asoma AB, Arboga
 AutoLo Service AB, Västerås
 Bellanderska förskolan, Sala
 Bilhuset Eklöf & Åkesson AB, V-ås
 Björkmans Bil, Västerås
 Bombus AB, Västerås
 Dalhems förskola, Sala
 Djurdoktorn, Västerås
 Djurkliniken, Västerås
 Djursjukhuset, Strömsholm
 Ekorrens förskola, Sala
 Ekeby förskola, Sala
 Elcenter AB, Västerås
 El-Giganten, Västerås
 Emmylunds förskola, Sala
 Finnveden Powertrain AB, Kungsör
 Folkrörelsernas medieförening, V-ås
 Förskolan Rosen, Fagersta
 Förskolan Björksta, Fagersta
 Föräldra Koop. Framtiden, Heby
 GenerPro AB, Västerås
 Hans Persson Personbilar AB, V-ås
 Hans Persson Personbilar AB, Sala
 Hemköp, Västerås
 Henrik Sommar Svårnö gård, Västerås
 Hotell Arkad, Västerås
 Hydro Automotive Structures AB,
 Skultuna
 Ibis hotel, Västerås
 Intra Mölntorp AB, Kolbäck
 JT Automation, Kungsör
 Kanthal AB, Hallstahammar
 Karl Hedin AB, Fagersta
 Kohlswa Herrgård, Kolsva
 Kultur & Fritid, Hallstahammar
 Kungsörs Meka Verkstad, Kungsör
 Landstingets kansli, Västerås
 LEAX Mekaniska AB, Köping
 Lindkvists Trädgårdscenter AB, V-ås
 Länsstyrelsen, Västerås
 Marcus Skure Gäddeholms gård, V-ås
 Mälarenergi AB, Västerås
 Mästerblomman, Västerås
 Nils-Gunnar Hansson Askö, Västerås
 Norra Västmanlands Utbildningsför-
 bund, Fagersta
 Peab Sverige AB, Västerås
 PMC AB, Västerås
 ProAros, Västerås
 Råbe Industrikonsult Västerås
 Sandvik Smith AB, Köping
 Scandic Hotel, Västerås
 Seco Tools AB, Arboga
 Setra Sågade Trävaror AB, Skinnskat-
 teberg
 Stadshotellet, Västerås
 Star Hotell Scheele, Köping
 Skultunabyggen AB, Västerås
 Spindelns familjehemsvård, Sala
 Sundbo ungdomshem, Fagersta
 Surahammars bruk, Surahammar
 Surahammars kommun
 Sveriges Radiio P4 Västmanland, V-ås
 Sättra Brunn, Sala
 Tibnor AB, Köping
 TV-KAK, Köping
 TV4 Mälardalen, Västerås
 Vargbo Blommor AB, Västerås
 VEA, Västerås
 VLT AB, Västerås
 Wirsbo Stålrör AB, Virsbo
 Wirsbo Tools, Virsbo
 Volvo Powertrain, Köping
 Åkrahallen, Sala
 Ädelstenens sjukhem, Hallstahammar
 Ängelsbergs förskola, Fagersta
 Öppna Kanalen, Västerås

Bilaga 4

Enkät till företag

Företag/organisation/skola:

---

1. Tar Ni emot praktikanter vid Ert företag?

Ja

Nej

2. Hur lång tid varar praktikperioden per elev/år? _____

3. Kan Ni kort beskriva varför Ni tar emot praktikanter vid Ert företag?

---

4. Hur fungerar praktiken generellt?

Mycket bra

Bra

Neutralt

Dåligt

Mycket dåligt

5. Får Ni någon ersättning för att ta emot praktikanter?

Ja

Nej

6. Genomförs någon utbildning för Er/Era praktikhandledare?

Ja

Nej

7. Kan Ni tänka Er att ta emot fler praktikanter vid Ert företag (än idag) ?

Ja

Nej

8. Är praktiktidens längd lagom eller skulle den behöva förlängas/förkortas?

Mycket längre

Längre

Lagom

Kortare

Mycket kortare

9. Kan Ni ange några fördelar/nackdelar med arbetsplatsförlagd praktik?

Tack för Er medverkan!

Ingår i Länsstyrelsen rapportserie
ISSN 0284 - 8813

Har du frågor, önskar fler exemplar m m, kontakta
Näringslivsenheten, Länsstyrelsen i Västmanlands län, 721 86 Västerås
Tel 021-19 50 00 | Fax 021-19 51 35 | E-post lansstyrelsen@u.lst.se